

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania D. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie
z udziałem zainteresowanego M. Ś.
o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 listopada 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 20 września 2023 r., sygn. akt III AUa 305/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od D. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Szczecinie kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie, decyzją z 10 listopada 2017 r. (nr [...]) stwierdził, że D. G. jako pracownica płatnika składek M. Ś. nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 20 sierpnia 2013 r. do 27 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 2 maja 2018 r. (sygn. akt VI U 84/18) wydanym w sprawie sprawy D. G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie z udziałem M. Ś. o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, po rozpoznaniu odwołania D. G.:

1. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż D. G. w okresie od 20 sierpnia 2013 r. do 27 sierpnia 2017 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek M. Ś.;

2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Szczecinie na rzecz D. G. tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 360 zł.

Na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie, Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 20 września 2023 r. (sygn. akt III AUa 305/22):

1. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz zasądził od D. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Szczecinie kwotę 180 zł wraz z ustawowymi odsetkami należnymi za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia niniejszego wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. zasądził od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kwotę 480 zł wraz z ustawowymi odsetkami należnymi za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia niniejszego wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie do Sądu Najwyższego wywiodła odwołująca, zaskarżając wskazany judykat w całości, zarzucając rozstrzygnięciu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 - dalej: ustawa systemowa), przez ich błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że skarżąca w spornym okresie nie była pracownikiem zainteresowanego, a tym samym nie podlegała ubezpieczeniom społecznym jak osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, podczas gdy skarżąca w spornym

okresie była związana stosunkiem pracy z zainteresowanym i z tego tytułu winna podlegać jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę ubezpieczeniom społecznym, bowiem od dnia zawarcia umowy o pracę spełniała wszystkie przesłanki do objęcia ubezpieczeniem społecznym jako pracownik;

2. art. 22 k.p. przez uznanie, że między pracownikiem a pracodawcą nie występowały elementy charakterystyczne dla stosunku pracy, podczas gdy zawarta umowa spełnia wszelkie przesłanki do uznania jej za umowę o pracę, tj. skarżąca zobowiązała się do wykonywania określonego rodzaju pracy na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę i za określonym wynagrodzeniem;

3. art. 22 k.p. poprzez błędną wykładnię wymienionego przepisu polegającą na przyjęciu, że w przypadku, gdy pracownik i pracodawca pozostają w konkubinacie, nadto zaś miejsce wykonywania pracy zbiegło się z miejscem zamieszkania stron, z definicji należało wykluczyć relację podległości zawodowej, gdy zgodnie z prawidłową wykładnią wymienionego przepisu, w takim wypadku możliwym jest również świadczenia pracy w ramach stosunku pracy;

4. art. 22 k.p. i art. 65 k.c., w związku z art. 300 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, że płatnik składek nie wydawał skarżącej wiążących poleceń, co świadczy o braku podporządkowania, mimo iż treść stosunku pracy, zakres posiadanej wiedzy oraz obecność płatnika składek i skarżącej w jednym pomieszczeniu przeznaczonym pod działalność gospodarczą jednoznacznie wskazuje, że polecenia służbowe były pracownikowi wydawane przez pracodawcę, a utrzymywanie kontaktu telefonicznego oraz osobistego w jednym pomieszczeniu pomiędzy skarżącą a płatnikiem składek, świadczy o wytworzeniu się relacji podporządkowania i nadzoru pracodawcy nad pracownikiem, charakterystycznej dla stosunku pracy;

5. art. 353¹ k.c. w związku z art. 58 k.c., w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 13 pkt 1 ustawy systemowej w związku z art. 2 Konstytucji RP, przez ich zastosowanie polegające na przyjęciu, że zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń społecznych jako osoby zatrudnionej na podstawie stosunku pracy było nieważne, podczas gdy ani jej treść nie pozostaje w sprzeczności z przepisami prawa, ani jej cel nie zmierza do obejścia prawa,

bowiem nie można za obejście prawa traktować wywołania skutku w postaci nabycia tytułu do ubezpieczenia społecznego zgodnie z konstytucyjną zasadą pewności prawa;

6. art. 83 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie skutkujące uznaniem, że strony zawarły umowę o pracę jedynie dla pozoru, celem uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych, podczas gdy skarżąca rzeczywiście wykonywała powierzone jej czynności, a umowie o pracę, która spełniała wymagania określone w art. 22 k.p., nie sposób przypisać przymiotu pozorności;

7. art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez błędne przyjęcie, że zawarcie umowy o pracę przez skarżącą z płatnikiem w sytuacji, gdy skarżącą starała się o ciążę i przygotowywała się do posiadania dziecka, zaś w kwietniu 2011 r., poinformowała o tym lekarza podczas wizyty, przesądza o pozorności tej umowy, mimo że praca była faktycznie wykonywana, a skarżącą zaszła w ciążę po zawarciu tej umowy, a także „mimo okoliczności, że mimo bycia w ciąży praca była faktycznie wykonywana” oraz błędne przyjęcie, iż zatrudnienie na podstawie umowy o pracę na niedługi czas przed wystąpieniem zdarzenia uprawniającego do skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, powoduje nieważność takiej umowy o pracę;

8. art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez niewłaściwe zastosowanie i pominięcie faktu, że to na organie rentowym spoczywał ciężar dowodu oraz obowiązek dowodzenia w zakresie wykazania okoliczności, na które się powoływał, między innymi, iż działanie skarżącej miało na celu obejście ustawy, a tym samym w procesie nie zostało udowodnione, jakoby zgłoszenie powoda jako pracownika zostało dokonane w celu obejścia prawa;

9. art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. poprzez wadliwe przyjęcie, że wobec powołania dowodów na okoliczność faktycznego świadczenia pracy ciężar dowodu w sprawie w zakresie wykazania, iż zatrudnienie jest pozorne nie przechodzi na organ rentowy;

10. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 11, art. 11 ust. 2, art. 13 pkt 5 ustawy systemowej poprzez błędną wykładnię przedmiotowych przepisów polegającą na przyjęciu wbrew utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, że dążenie do uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego przez kobietę w ciąży

nie może stanowić jedyne go motywu zgłoszenia się kobiety w ciąży do systemu ubezpieczeń społecznych, gdy zgodnie z prawidłową wykładnią przedmiotowego przepisu wymienione stanowić może jedyny motyw zgłoszenia się do systemu ubezpieczeń społecznych;

11. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c., oraz w zw. za 391 § 1 k.p.c. przez przekroczenie przez Sąd II instancji granic swobodnej oceny dowodów, co w konsekwencji doprowadziło do wyprowadzenia z oceny całości zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających;

2. art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c., oraz w zw. z art. 391 § 1 k.p. (wskazany przez skarżącą przepis nie istnieje, skarżącej chodzi raczej o przepis art. 391 § 1 k.p.c. – dopisek Sądu Najwyższego) oraz w związku z art. 361 k.p.c. przez brak ważenia niewykonania przez organ rentowy obowiązku dowodzenia i sprzeczne z art. 6 k.c. przyjęcie, że udowodniono okoliczności, które nie były dowodzone przez skarżącego, a tym bardziej udowodnione oraz przerzucenie ciężaru dowodu na skarżącego;

3. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 1 k.p.c. oraz art. 308 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. oraz w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez przyjęcie, że możliwym jest uznanie dowodu nagrań przedłożonych przez stron dokumentujących wykonywanie przez skarżącą pracy za niepotwierdzającą wymienionej okoliczności, gdy treść nagrania jednoznacznie wskazuje na czas pracy ubezpieczonej i wykonywanie przez nią obowiązków bez istnienia uzasadnionych oraz racjonalnych ku temu podstaw wynikających z wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego;

4. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 1 k.p.c. oraz art. 308 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c., w związku z art. 361 k.p.c. oraz w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że możliwym jest zastępowanie wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego sądowego w zakresie oceny dowodu z nagrania wykonywania pracy pod kątem zgodności jego z rzeczywistością, manipulowania

tym dowodem przez strony, przez Sąd orzekający w sprawie miał przez biegłego sądowego;

5. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 1 k.p.c. oraz art. 308 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c., w związku z art. 361 k.p.c. oraz art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., poprzez przyjęcie, że ciężar dowodu w zakresie zakwestionowania treści nagrania wykazującego wykonywanie pracy przez ubezpieczoną nie spoczywa na organie rentowym, wobec czego również niezasadnym jest niepowołanie biegłego sądowego w celu przeprowadzenia dowodu na okoliczności czasu i miejsca powstania przedmiotowego nagrania jeśli to organ okoliczność tę kwestionuje;

6. art. 278 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., w związku z art. 361 k.p.c. poprzez zastąpienie oceny materiału dowodowego w zakresie materiału audiowizualnego własnymi ocenami w zakresie wiadomości specjalnych, gdy ocena ta wymagała wiedzy specjalnej posiadanej przez biegłego sądowego i powołania dowodu z opinii biegłego sądowego.

W związku ze stawianymi zarzutami skarżąca wniosła o:

1. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, oraz w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne;

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę w całości poprzez oddalenie apelacji pozwanego w całości i uznanie, że skarżąca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, wypadkowym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek od 6 lutego 2017 r. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz skarżącej kosztów postępowania sądowego za I i II instancję; ewentualnie,

3. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego wywołanego niniejszą skargą.

W każdym z ww. przypadków, skarżąca wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego w postępowaniu, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazuje na oczywistą jej zasadność, przejawiającą się tym, że Sąd Apelacyjny uznał, iż w rzeczywistości strony postępowania zawarły pozorną umowę o pracę, w celu umożliwienia skorzystania przez skarżącą ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i odmiennie niż Sąd I instancji ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy. Sąd Apelacyjny ponownie zgodził się z Sądem Okręgowym, że dążenie do zagwarantowania ochrony zapewnionej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może być z definicji uznane za zmierzające do dokonania czynności sprzecznej z prawem albo mającej na celu obejście prawa. Jednakże, w ocenie Sądu odwoławczego, takie działanie nie może być bezprawne, którego jedynym celem jest stworzenie pozornych, jakkolwiek prawidłowo formalnych podstaw do objęcia ochroną prawną, lecz faktyczna, rzetelna realizacja przesłanek gwarantujących tego rodzaju ochronę. Sąd Apelacyjny uznał też, że zawarty pomiędzy stronami stosunek prawny był pozorny, a jego jedynym celem było uzyskanie świadczeń społecznych przez skarżącą, która była w ciąży. Powyższe - zdaniem skarżącej pozostaje w sprzeczności z wcześniejszym stanowiskiem Sądu Okręgowego, który to w wyroku z 28 marca 2018 r. wskazał, że żaden przepis prawa nie zabrania zatrudniania kobiet w ciąży i godziwego ich wynagradzania. Ponadto, nawet jeśli jedynym powodem nawiązania stosunku pracy przez kobietę, byłoby dążenie do uzyskania gwarantowanej ochrony socjalnej w postaci ubezpieczenia społecznego, to nie może to być uznane za zmierzające do dokonania czynności sprzecznej z prawem albo mającej na celu obejście prawa. Sąd podkreśla, że jest to rozsądne i uzasadnione zarówno z osobistego, jak i społecznego punktu widzenia. Z przedstawionego uzasadnienia Sądu Apelacyjnego rodzi się wątpliwość – w ocenie skarżącej czy Sąd dokonał analizy okoliczności podjęcia i przebiegu pracy powódki, czy jedynie skupił się na motywach podjęcia pracy przez powódkę.

Kolejną z przesłanek, która została przez skarżącą zawarta w przedmiotowej skardze kasacyjnej jest występowanie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających się do udzielenia odpowiedzi na pytania:

1. czy pomoc konkubenta przy prowadzeniu działalności gospodarczej polegająca na świadczeniu pracy w ramach przedmiotowej działalności przy

założeniu wspólnego zamieszkiwania, wychowania wspólnych dzieci i pozostawania w bliskich relacjach rodzinnych w jednym pomieszczeniu miejsca wspólnego zamieszkania, tj. w analogicznej sytuacji do art. 23 k.r.o., uniemożliwia ustalenie granicy podległości pracowniczej i kierownictwa?

2. Czy możliwym jest zastępowanie wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego sądowego w zakresie oceny dowodu z nagrania wykonywania pracy pod kątem zgodności jego z rzeczywistością, manipulowania tym dowodem przez strony, przez Sąd orzekający w sprawie miast przez biegłego sądowego?

3. Czy dopuszczalne jest przyjęcie, że ciężar dowodu w zakresie zakwestionowania treści nagrania wykazującego wykonywanie pracy przez ubezpieczoną nie spoczywa na organie rentowym, wobec czego również niezasadnym jest niepowołanie biegłego sądowego w celu przeprowadzenia dowodu na okoliczności czasu i miejsca powstania przedmiotowego nagrania, jeśli to organ okoliczność tę kwestionuje?

W odpowiedzi na wywiedzioną przez skarżącą skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., albowiem w sprawie nie zaistniały ustawowe przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej. Ewentualnie, w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania organ rentowy zawniósł o oddalenie skargi kasacyjnej ubezpieczonego w całości oraz zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna skarżącej nie kwalifikuje się do przyjęcia i merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli

istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Zwrócić także należy uwagę, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jest nieprawidłowe. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie

może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964). W postanowieniu z 26 listopada 2013 r. (I UK 291/13, LEX nr 1430990) Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W uzasadnieniu powołanego postanowienia Sąd Najwyższy podkreślił, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia z 21 października 2008 r. (II PK 158/08, LEX nr 738506) przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2024 r., III PSK 65/23, Legalis nr 3097191). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podziela przedstawione wyżej stanowisko judykatury.

Niezależnie od powyższego należy przypomnieć, że powołując się na przesłankę, jaką jest istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy w uzasadnieniu wniosku sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu – czego strona skarżąca w ogóle nie uczyniła. Zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i

abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzyganiu innych, podobnych spraw. Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2012 r., I UK 271/11, Legalis nr 490620; tak też postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, Legalis nr 797138; z 27 lutego 2019 r., I CSK 447/18, Legalis nr 1880000 i 28 stycznia 2021 r., III PSK 19/21, Legalis nr 2528902). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, Legalis nr 261010; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, Legalis nr 158082; z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, Legalis nr 174062; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, Legalis nr 1875501; z 12 lutego 2021 r., IV CSK 437/20, Legalis nr 2555688 oraz z 9 marca 2021 r., III CSK 219/20, Legalis nr 2540231). Ponadto „istotne zagadnienie prawne” jest istotne w tym znaczeniu, że nie było dotychczas rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a zatem jego rozstrzygnięcie miałoby znaczenie dla praktyki orzeczniczej sądów - tylko wtedy wykazany zostałby publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej, której podstawowym celem jest wkład w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego

sądowej wykładni (postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 kwietnia 2008 r., II PK 351/07, Legalis nr 170164; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, Legalis nr 1781391 i z 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, Legalis nr 1781827). Istotne zagadnienie powinno się charakteryzować „nowością”, która uzasadniałaby potrzebę jego analizy ze strony Sądu Najwyższego (T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023). Strona skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom – tym bardziej, że stawiane przez stronę skarżącą pytania nie przemawiają za tym, że mamy w sprawie do czynienia z zagadnieniem prawnym, a tym bardziej z zagadnieniem istotnym – biorąc pod uwagę przepis art. 398⁹ § 1 k.p.c. Tym bardziej, że Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował się kwestiami związanymi z pozornością umów o pracę i stanowisko w tym zakresie uznać należy za ugruntowane. Zgodnie z tym orzecznictwem, podleganie pracowniczym ubezpieczeniom społecznym jest uwarunkowane nie tyle zawarciem umowy o pracę, wypłatą wynagrodzenia, przystąpieniem do ubezpieczenia, zgłoszeniem pracownika do tych ubezpieczeń i opłacaniem składek z tego tytułu, ile legitymowaniem się przez ubezpieczonego statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach stosunku pracy. Stosunek pracy musi zrealizować się przez wykonywanie zatrudnienia. Umowa o pracę, która nie wiąże się z rzeczywistym jej wykonywaniem, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci stosunku pracy, nie rodzi skutków w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (tak m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2024 r., II USK 74/24, Legalis nr 3078681 czy wyrok Sądu Najwyższego z 19 marca 2024 r., III USKP 117/23, Legalis nr 3061169). Także w zakresie ciężaru dowodu Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazuje, że wyrażonej w art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, iż zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej. Jeżeli jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słusnością jej stanowiska, wówczas to drugą stronę procesu obarcza ciężar udowodnienia okoliczności podważających ten wniosek. Zatem, w procesie ciężar dowodu stanowi wymaganie dostarczenia

sądowi dowodów potwierdzających przytoczone fakty pod rygorem przegrania procesu (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.). Wykazanie powyższych okoliczności spoczywa na stronie odwołującej jako tej, która wywodzi dla siebie pozytywne skutki prawne. Zasady przewidziane w tym przepisie dotyczą jedynie negatywnych skutków związanych z nieudowodnieniem przez stronę faktów, z których wywodzi ona skutki prawne - aspekt materialnoprawny rozkładu ciężaru dowodu. Natomiast przedmiot sporu sądowego musi mieścić się w zakresie przedmiotowym decyzji organu rentowego. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie toczy się bowiem od nowa, lecz stanowi kontynuację uprzedniego postępowania przed organem rentowym. Ustawodawca wyszedł bowiem z założenia, że strona niezadowolona z rozstrzygnięcia objętego decyzją organu rentowego powinna dla zachowania skutecznej obrony swych uprawnień procesowych mieć zapewnioną realną możliwość wniesienia odwołania w każdy możliwy sposób, który daje taką gwarancję (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2024 r., II USK 270/23, Legalis nr 3044671).

Strona skarżąca, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała także, że jest ona oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Należy więc przypomnieć, że w motywach wniosku opartego na tej przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego

2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Strona skarżąca nie uzasadniła także istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Należy podkreślić, że przepis art. 278 § 1 k.p.c. nie nakłada na sąd obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, lecz określa przesłanki dopuszczenia takiego dowodu w sytuacji, gdy zgodnie z art. 6 k.c. i art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. strona wnioskuje o jego przeprowadzenie. Ustawodawca celowo użył w art. 278 § 1 k.p.c. sformułowania „może”, podkreślając stosunkowo szeroki margines swobody dla sądu rozpoznającego sprawę, który może ocenić, czy w danym wypadku zachodzi potrzeba dopuszczenia dowodu z opinii biegłego (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2024 r., I CSK 6888/22, Legalis nr 3056371). Nadto, spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

r.g.